

Národní park České Švýcarsko

Národní park České Švýcarsko (dále jen NP ČŠ) je zatím posledním vyhlášeným národním parkem v ČR. Byl založen 1. ledna 2000 po téměř desetiletých snahách, a to na ploše necelých 80 km² na části území chráněné krajinné oblasti (CHKO) Labské pískovce. Hlavním impulzem bylo vyhlášení Nationalpark Sächsische Schweiz v r. 1990 na druhé straně společné státní hranice na rozloze 93 km². Návaznost obou národních parků předznamenává intenzivní bilaterální spolupráci, která se datuje již od 70. let 20. stol. Teprve po r. 1991 však dochází k intenzivním kontaktům, prohloubení spolupráce a koordinaci jak na odborné, tak osobní úrovni. Bylo to v období, kdy Správa CHKO Labské pískovce začala vykonávat speciální státní správu a kdy byla významně posílena i personálně. Další rozvoj následoval po r. 2000 v souvislosti s vyhlášením národního parku. V současnosti máme čtyři společné česko-saské pracovní skupiny – les a zvěř, ochrana přírody a monitoring, práce s veřejností a řízení návštěvnosti/stráž-

ní služba, které mají za cíl vzájemně konzultovat a koordinovat činnost a aktivity v těchto oblastech. Oceněním dlouhodobé a kvalitní spolupráce bylo získání certifikátu Europarc Federation pro přeshraniční parky Transboundary Parks v r. 2012. V posledních letech však již narážíme na limity další spolupráce, časové, odborné a zejména personální.

Co nás čeká v blízké budoucnosti?

NP ČŠ zaujímá v rámci našich národních parků specifické postavení. Jako jediný byl vyhlášen vlastním zákonem, proto jeho ekonomický model je odlišný (rozpočtová organizace) a nemá jednotnou správu pro vlastní NP a přiléhající CHKO nebo ochranné pásmo. Úkolem v nejbližší době by mělo být vyřešení těchto problémů, a to v rámci novelizace zákona č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny, s cílem vytvořit jednotný model jak z pohledu ekonomického, tak organizačního pro všechny současné i budoucí národní parky. Dalším pro nás důležitým cílem je nově vymezit a pro-

jednat mnohdy nelogicky vedené hranice NP. Ty vznikly politickým kompromisem v době jednání o vyhlášení NP, ale v současnosti přinášejí mnoho problémů.

Je na místě zde také uvést několik rozdílů i to, nač máme odlišné názory v rámci česko-saského bilaterálního chráněného území. Naše Správa NP přímo vykonává státní správu, zatímco kolegové v Sasku pracují pouze jako odborný orgán. V Sasku spravují i stejnojmennou CHKO (Landschaftschutzgebiet Sächsische Schweiz), u nás existují dva na sobě nezávislé úřady. Bohužel i v pohledu na omezování nepůvodních invazních druhů se lišíme. Na české části jsou vybrané druhy důsledně odstraňovány (zejména borovice vejmutovka – *Pinus strobus*, netýkavka žláznatá – *Impatiens glandulifera*, křídlatka japonská – *Reynoutria japonica*), kdežto na saské vůbec ne nebo jen omezeně. To už lze bohužel vidět na řadě lokalit, kde tyto druhy zcela převládají a potlačily druhy domácí. Rovněž pohled na dokumentaci, výzkum a monitoring se rozchází. V Českém Švýcarsku na něj klademe velký důraz. Nicméně společným dlouhodobým cílem obou národních parků je dosažení kategorie II mezinárodní kategorizace chráněných území podle IUCN.

Na druhou stranu se společně povedlo vrátit do přírody sokola stěhovavého (*Falco peregrinus*) a založit zde nejsilnější populaci tohoto druhu ve střední Evropě (dohromady ca 30 párů), a také lososa obecného (*Salmo salar*), společně s Českým a Saským rybářským svazem.

Velkým úkolem a závodem s časem je přestavba stejnověkých smrkových monokultur v obou NP na lesní porosty blízké přírodě. Více než polovinu rozlohy NP ČŠ pokrývají tyto monokultury a představují v kontextu s probíhající klimatickou změnou „časovanou bombu“. Naši výhodou je, že prakticky veškerou lesní a také většinu nelesní půdy v NP již vlastní stát, neboť se v minulých letech podařilo téměř všechnu vykoupit, směnit nebo převést.

Specifikem území parku je obrovská návštěvnost, zhruba čtyři miliony lidí celkem pro oba NP, a to se vzrůstajícím trendem. Smazává se u ní dřívě převažující sezonnost, což s sebou přináší nejen vysoké náklady na údržbu turistické infrastruktury, ale i tlaky na zpřístupňování dalších a dalších oblastí. Společnou aktivitou obou národních parků se stal projekt Partner národního parku, který Správy udělují vybraným subjektům z oblasti dopravy a služeb splňujícím přísná kritéria na udělení tohoto osvědčení.

Výzvou v současnosti a zejména do budoucna bude skloubit turistickou atraktivitu území se zachováním přírodovědných a ochrannářských atributů tak, abychom nebyli vnímáni jako pouhá atraktivní destinace, ale jako plnohodnotný národní park poskytující prostor pro samovolné přírodní procesy v něm probíhající a prostor, kde se daří vzácným a ohroženým druhům.

1 Pohled na lesoskalní krajinu národního parku České Švýcarsko na Jetřichovicku

2 Památkově chráněný objekt Dolský mlýn je jedno z nejnavštěvovanějších míst národního parku. Snímky V. Sojky

1

2